

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám
Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Autor	Mgr. Irena Grosmanová
Datum vytvoření VM	2. 1. 2014
Datum ověření	7. 1. 2014
Ročník	IX.
Vzdělávací oblast / obor	Člověk a společnost – Výchova k občanství
Anotace	Výukový materiál na rozvoj čtenářské gramotnosti lze využít v hodinách výchovy k občanství zabývajících se východními náboženstvími, především hinduismem. Obsahuje článek a pracovní list, pomáhá žákům lépe pochopit východní filozofii.

SADA č. II
Identifikátor: VY_12_INOVACE_SADAII_Gr.08

Karmasútra (bengálská legenda)

Byl jednou jeden **bráhman**, člen nejvyšší **kasty**. Žil v malé bengálské vesnici se svou ženou, synem a dcerou. Dostalo se mu velkého vzdělání, ale bohatý nebyl. Jeho celým majetkem byla jediná kráva.

Jednou v noci se převaloval ze strany na stranu, a zatímco všichni ostatní spali, k němu spánek nepřicházel.

Najednou strnul. Ze stropních trámů se dolů spouštělo cosi podobného tlustému lanu. Temný stín se prodlužoval a sílil. Bráhman se podíval pozorně – a poznal v něm obrovského hada.

Okamžitě vyskočil, ale než mohl zburcovat svou rodinu, had uštknul jeho ženu i obě děti. Všichni tři byli na místě mrtvi. A had ihned zmizel.

Ubohý bráhman, jehož srdce zlomila bolest a naplnila hořkost, si řekl: „K čemu bych tady ještě zůstával?“ Vyšel ven, aby pronásledoval hada. Spatřil ho, jak mizí ve stáji, i rozběhl se za ním. Ale sotva vstoupil, zůstal bezradně stát. Hada nikde. V příštím okamžiku se však neznámo odkud vynořil strašlivý tygr, vrhl se na bráhmanovu krávu a odtáhl ji ven.

Zděšený bráhman utekl hledat útočiště v lese. Za svítání doběhl vyčerpán na okraj džungle, zhroutil se pod prvním stromem a okamžitě usnul.

Když se po dlouhém spánku probudil, stál před ním neznámý starý bráhman.

„Kdo jste?“ zeptal se ho.

„A kdo jste vy?“ vrátil mu stařec otázku.

„Jsem velmi nešťastný člověk. Minulou noc had zabil celou moji rodinu a tygr odtáhl mou jedinou krávu ... Ale kdo jste vy?“

„Já sám jsem tím hadem a tygrem.“

„Cože? Vidím přece dobře, že jste bráhman. Jak se jmenujete?“

„Nazývám se Karmasútra, neboli Nit osudu. Procházím světem v různých podobách a přináším každému smrt, která je mu souzena. Proto je mé jméno také Nevyhnutelný osud.“

„Proč jste tedy ušetřil mě, když jste zabil celou moji rodinu?“

„Vám je souzena jiná smrt; zemřete ve vodách Gangy, na místě, kde je řeka dost hluboká, abyste se ponořil až po krk. Tam vás uchvátí a zabije krokodýl.“

Po těch slovech stařec zmizel.

Bráhman si řekl: „Dobrá, odejdu tedy do země, ve které nejsou ani jezera ani řeky.“

Putoval asi dva či tři měsíce, až přišel do velkého města. Mocný král tam právě pořádal nádhernou slavnost. Během celého putování se náš ubohý bráhman ani jednou pořádně nenajedl. S nadějí, že se mu to tentokrát podaří, se nechal ohlásit v paláci.

Dostalo se mu skvělého přivítání odpovídajícího jeho kastě. Král ho přijal s úctou a přikázal, aby mu dali najíst. Bráhman se očistil, vykonal patřičné modlitby a začal si vařit jídlo.

Právě v té chvíli se v paláci sešlo mnoho vzdělaných mužů, aby rozprávěli o těžkých otázkách, týkajících se Posvátných Písem. Náš bráhman – připomeňme, že byl velmi vzdělaný – zaslechl jejich hovor, nechal jídlo jídlem a přidal se k debatě. V okamžiku zdolal všechny své odpůrce, obhájil svůj názor a ukázal se jako nejvzdělanější ze všech. Udivený a okouzlený král ho jmenoval svým královským mudrcem. Po dlouhý čas žil pak bráhman ve štěstí a radosti.

Stalo se, že se králi po nějaké době narodil syn. Jeho výchovu svěřil svému mudrci a ten vyučil prince ve všem potřebném vědění a poznání.

Chlapci bylo asi třináct nebo čtrnáct let, když se král rozhodl přemístit svůj dvůr na břeh Gangy.

Když se to dozvěděl bráhman, odebral se ke králi a řekl mu:

„Velký Králi, jste-li pevně rozhodnut, pak mi dovoluňte, abych vás opustil. Já sám se k řece nikdy nepřiblížím.“

„Pročpak?“ zeptal se král překvapeně.

„Je to proto, pane, že na březích Gangy bych zcela jistě přišel o život.“

Když vládce slyšel tato slova, počal váhat. Vtom ale mladý princ zvolal:

„Jestliže bráhman nepůjde s námi, pak ani já nejdu. Musíme ho vzít s sebou.“

Král tedy řekl bráhmanovi:

„Pojďte s námi, Ctihodný, prosím vás o to. Postarám se o vás a za odměnu vám dám, co si jen budete přát.“

Bráhmanovi bylo jasné, že musí jít. Souhlasil tedy, i když proti své vůli.

Ihned po příjezdu k břehům Gangy nechal král vystavět těsně u jejích posvátných vod nádherný palác. Nějakou dobu v něm jeho dvůr a rodina žily šťastně. Mladý princ velmi lpěl na svém učiteli bráhmanovi. Vůbec ho neopouštěl. Nemohli ho od něj odloučit, ať šel kamkoli.

Jednoho dne řekl princ svému otci:

„Otče, chtěl bych se vykoupat v Ganze.“

„To je dobrý nápad, synu.“

Okamžitě byly vykonány nutné přípravy. Ale těsně před odchodem řekl princ s důrazem:

„Nevidím bráhmana. Musí mě přece doprovázet.“

Král poslal pro učitele a vyzval ho, aby šel s princem.

„Pane, už jsem přece řekl, že do vod Gangy nevstoupím za žádnou cenu. Kdybych to učinil, sežral by mě krokodýl.“

„Jděte tedy sám, synu,“ pobídl král prince smířlivě.

„V žádném případě!“ zvolal rozhodně princ.

„Prosím vás o to.“

„Nikdy! Nikdy!!“

Král se tedy nakonec znovu obrátil k bráhmanovi:

„Ctihodný, vyhovte prosím mému přání. Učiním všechna pro to, aby vám nehrozilo žádné nebezpečí. Jděte, služebníci, a rozhodte síť kolem zvoleného místa! Ozbrojte se a střežte bráhmana ze břehů i z vody! Obklopte ho ze všech stran!“

Tak se i stalo ... A bráhman cítil, jak se jeho obavy postupně rozptylují. Vstoupil tedy do vody a zamířil k hlubině. Za chvíli mu voda sahala až po krk.

A právě v tom okamžiku princ náhle zvolal:

„Nejsem princem! Jsem Karmasútra, Nit osudu!“

V mžiku se změnil v krokodýla, uchopil do svých mocných čelistí bráhmana a rázem s ním zmizel pod hladinou.

Ne, člověk nemůže uniknout svému osudu.

Otázky k textu:

1. Co je hlavním sdělením článku?

.....

2. Kdo mohl za smrt bráhmana?

.....

3. Výše uvedený příběh dokumentuje jeden ze základních bodů víry hinduismu, jaký?

.....

4. Může se člověk vyhnout svému osudu? Proč?

.....

5. V jaké jiné kultuře (civilizaci) jste se setkali s podobným pojetím osudu?

.....

6. Vysvětlete pojmy, vyskytující se v textu:

a. **bráhman** .....

b. **kasta** .....

7. Rozhodněte, které z následujících tvrzení je v souladu s výchozím textem:

Bráhmanovým bohatstvím bylo jeho vzdělání.	ANO	NE
Když přišel o svou rodinu, jeho život ztratil smysl, už dál nechtěl žít.	ANO	NE
Pozornost krále a post učitele jeho syna si bráhman vysloužil svou moudrostí.	ANO	NE
Odhodlání bráhmana nevkročit do řeky Gangy nikdo nedokázal zlomit.	ANO	NE
Král ve všem ustoupil svému synu, mladému princovi, vždy vyhověl jeho přání.	ANO	NE
Koupel bráhmana v Ganze dopadla tak, jak mu předpověděl Karmasútra.	ANO	NE

Řešení

1. Člověk se nemůže vyhnout svému osudu.
2. Za smrt bráhmana mohl osud – Karmasútra.
3. Hinduisté věří, že každý skutek člověka, i ten nejnepatrnější, nevyjde naprázdno, neztratí se, nezůstane ukryt, utajen a bude po zásluze odměněn. Tak jako dobrý strom nese dobré ovoce a strom špatný ovoce špatné, tak i dobré skutky plodí pro toho, kdo je koná, dobro a zlé zase zlo. Svým chováním v současnosti si připravujeme osud (karmu) pro budoucí život.
4. Člověk se svému osudu vyhnout nemůže, ať dělá, co dělá, osud ho dostihne.
5. Podobný postoj k osudovosti (ale ne zcela totožný) lze nalézt i v kultuře antické, především řecké – hrdinové mají již předem dán nějaký osud (leckdy i bez jakéhokoliv vlastního provinění – v tom lze spatřit odlišnost od hinduismu), a ať se snaží, jak chtějí, nemohou se mu vymanit.
6. bráhman = člen tradiční kněžské třídy staroindické společnosti, vykonávali oběti bohům, studovali posvátná písma
kasta = vrstva lidí v indické společnosti, kastovní systém rozděluje společnost do 4 varn:
  - a) bráhmani (viz výše),
  - b) kšatrijové (bojovníci, vládcové)
  - c) vaišjové (obchodníci, pastýři, zemědělci)
  - d) šutrové (služebníci)
 + lidé mimo kasty, tzv. nedotýkatelní (daliti)
- 7.

Bráhmanovým bohatstvím bylo jeho vzdělání.	ANO	NE
Když přišel o svou rodinu, jeho život ztratil smysl, už dál nechtěl žít.	ANO	NE
Pozornost krále a post učitele jeho syna si bráhman vysloužil svou moudrostí.	ANO	NE
Odhodlání bráhmana nevzkročit do řeky Gangy nikdo nedokázal zlomit.	ANO	NE
Král ve všem ustoupil svému synu, mladému princovi, vždy vyhověl jeho přání.	ANO	NE
Koupel bráhmana v Ganze dopadla tak, jak mu předpověděl Karmasútra.	ANO	NE

Citace, zdroje

- SELUCKÝ, Oldřich. Čítanka k občanské výchově - Lidé a jejich náboženství. Praha: Fortuna, 1993, s. 45 - 47. ISBN 80-7168-066-4.